7

సీతా మామి

[తమిళంలో 'మామి' అంటే 'అత్తయ్యా' అని అర్థం. ఇరుగు పొరుగింటి ఆడవారిని తెనుగులో 'పిన్నీ' అని పిలవడం అలవాటు. అట్లాగే తమిళంలో 'మామీ' అంటారు. చనువూ, గౌరవమూ కలిసిన పంబోధన అది.

దాదాపు ఏడేళ్ళపాటు మేము మద్రాసు జార్జిటవున్‌లోని ఒక ఇంట్లో కాపురం వుండేవాళ్ళం. ఆ ఇంటి మేడమీద ఇల్లుగలవాళ్ళు, క్రింద మేము కాక ఇంక ఆరు కుటుంబాలు కాపురం వుండేవాళ్ళు. మా ప్రక్కవాటాలో 'మామీ' వాళ్ళుండేవాళ్ళు. ఆ రోజుల్లో అనగా, సుమారు 15-20 ఏళ్ళ క్రిందట 'మామి' నాపై చూపించిన వాత్సల్యం ఇప్పటికీ మరువలేను. ఆమె మరొకస్త్రీ సంసారాన్ని విచ్ఛిన్నం చేసిందయినా వ్యక్తిగా ఆమెను ప్రేమించకుండా వుండలేను. అట్లాగే ఆమెతర్వాత ఆ స్థానంలోకి వచ్చిన సితా మామిలో మూర్తీభవించిన సహనమూ, గాంభీర్యమూ ఈనాటికీ నా మనసులో నిలిచివున్నాయి.

జరిగినదానికీ, నేను వ్రాసిన ఈ కథకూ తేడా చాలా స్వల్పం.

సీతామామి అన్న ఆవిడ ఈనాటికీ మద్రాసులో వుంటున్నది, వంటమనిషిగా పనిచేస్తూ, భర్తని పోషిస్తూ,

వెత్తిన రూపాయి కాసంత బొట్టుతో నవ్వుతూ తిరుగుతూ। అందుకనేనేమో ఈకథ చదివినప్పుడెల్లా నాలో విచారమూ, ఒకవిధమైన సంతోషమూ కలిసి మెదులుతుంటాయి.

మరువలేని వ్యక్తులూ, గుణాలూ ఎదురయినప్పుడు వారిని ఫోటోతీసి దాచుకోగలగడం రచయిత అయినవాడి అదృష్టం. ఆ అదృష్టం తీసిన ఒకఫోటో ఈకథ. ఇక చదవండి.]

సముద్రంలా గంభీరంగా—

చెరుకు రసంలా తియ్యగా—

మృదుల మధురంగా రేడియోలో పాడుతున్నది గాయని.

రెక్కలు కట్టుకుని ఎగిరిపోతున్న నక్షత్రంలా అందుకుంది వయొలిన్.

“మామీ!....మామీ! ఇది ఆనందభైరవికదూ....” అన్నాడు రాము పరుగెత్తుకుంటూవచ్చి. తల వూపింది పట్టమ్మ. ఆమె ప్రక్కనే కూర్చున్నాడు రాము.

ఆనందభైరవిలో శ్యామశాస్త్రి కృతి తర్వాత ముద్దుస్వామి దీక్షితుల ‘నీలకంఠం భజేహం....’ మొదలయింది.

“మామీ! మీ ఇంట్లో కుంపటిమీద ఏం ఉందో చెప్పనా— అవియల్!....అవునా?”

ఫక్కున నవ్వింది మామి.

“ఎందుకు నవ్వావూ?”

“నీ చెవీ, ముక్కూ కూడా చాలా మేలుజాతివోయ్ రామూ!... మంచి రసికుడి వవుతావులే—”

అని మళ్ళీ నవ్వింది ఆమె.

“మరి మీతోబాటు ఇన్ని కచ్చేరీలకు వస్తున్నానుగా....కనీసం రాగాలయినా తెలియవద్దూ!”

“మరి అవియలో?” అని అడిగింది మామి. ఆమె రవల ముక్కుపుడక తళుక్కుమంది.

"అవియలంటే నాకు బోలెడు ఇష్టంగా .... అందుకని వెంటనే తెలిసిపోయింది" అన్నాడు రాము.

"అయితే ఈపూట మా ఇంట్లోనే భోంచేయవోయ్ రామూ!"

వాడేమీ పలకలేదు.

"మీ అమ్మతో నేను చెబుతాలే."

"అది కాదు మామీ....మా ఇంట్లోనేమో—ఇవాళా—అమ్మ కొబ్బరి పచ్చడి చేసింది....దానిని వదలి రావడం ఎలాగా అని!"

"అవియలూ, కొబ్బరిపచ్చడీ అన్నీ కావాలంటే కుదరదోయ్ జీవితంలో."

ఆమె ఆ వాక్యాన్ని మామూలుగానే పలికినా, దానికి అంత కన్న ఎక్కువ అర్థం ఉన్నట్లు అనిపించింది. కాని అదేవిటో తెలియలేదు. రాముకి....మరి ఆ వయస్సు తెల్లనివే కాక నల్లనివీ, పచ్చటివీ కూడా పాలేనని నమ్మే పువ్వులాటి వయసు....

"ఓ పనిచేస్తాను మామీ! .....ఏం..మీరే మా అమ్మతోనే నిక్కడ భోంచేస్తానని చెప్పండీ....నేనేమో మా ఇంట్లోంచి కొంచెం కొబ్బరి పచ్చడి పట్టుకొస్తాను......"

"ఏమిట్రా పట్టుకొచ్చేది...." అంటూ వచ్చింది రాజమ్మ.

"ఏమీ లేదమ్మా....మామి....మామి...." రాము తడబడుతుంటే పట్టమ్మ అందుకుంది......"రాజమ్మగారూ! మీ అబ్బాయిని ఈ పూట నాతో భోజనం చెయ్యమన్నానండీ...."

"ఓహో!"

"అమ్మా! అమ్మా! మామి అవియల్ చేసిందేవ్!"

"ఏడిశావ్—తిండిపోతు వెధవ...." అని రాజమ్మ నవ్వుతూ రాము చెవి మెలియబెట్టబోయేసరికి వాడు పరుగెత్తుకెళ్ళి మామి వెనక దాక్కున్నాడు.

అక్కడనుండే పలికాడు: "నేనేం తిండిపోతును కాను తెలుసా....నాకు మొన్న బళ్ళో ఎన్ని బహుమతులు వచ్చాయనీ...."

"అంతేకాదండీ రాజమ్మగారూ! మీ అబ్బాయికి రాగజ్ఞానమూ పాకజ్ఞానమూ కూడా వున్నాయి!!"

"ఆ....! ఈ వెధవని మీరే మెచ్చుకోవాలి......" అంది రాజమ్మ....రాము ఆమె దగ్గరకు వచ్చాడు.

"అమ్మా! అమ్మా!...... మరే...మనింట్లో కొబ్బరి పచ్చడి చేశావే, అది మామికి ఇవ్వవూ?"

రాజమ్మ మామిని చూసింది. ఆమె నవ్వింది.

"వెధవాయి....తన క్కావాలని చెప్పడు చూశారా!" అంది రాజమ్మ. తన అబ్బాయి ప్రతిభకు ఆమె పడిన ముచ్చట చూసిన మామి మొహంమీద మబ్బులు వర్షించి వెళ్ళాయి. అది ఒక్క క్షణం.

రాము కొబ్బరిపచ్చడీ, తనకంచమూ తెచ్చుకున్నాడు. వాడూ, మామీ భోజనానికి కూర్చున్నారు.

"మరి....మామయ్య రారా మామీ?"

"రారు!"

ఆమె స్వరం విని ఉలిక్కిపడి చూశాడు రాము. మామి ఒక్క నిముషం మొహాన్ని అటెటో తిప్పుకుంది....ఏమిటో?

ఇటు తిరిగిన మామి మొహం మామూలుగావుంది. "మామయ్య కొత్త కారు కొనడానికి బెంగుళూరు వెళ్ళారోయ్...."

"మన ఊళ్లో కొత్తకార్లు బోలెడున్నాయిగా"—దేనికయినా సరే మద్రాసుకన్న మించిన నగరం లేదన్నది అప్పటి రాము జాగ్రఫీ.

"ఉంటాయనుకో....అక్కడయితే తెలిసిన వాళ్లున్నారు ..... అంచేత చవగ్గా వస్తుందని వెళ్ళారు...... అన్నట్టు అవియల్ ఇంకాస్త వేసుకోవేం—"

అటువైపు వాటాలో రాజమ్మ భర్తకు వడ్డిస్తూంది.

"వీడేడీ—?"

"పట్టమ్మ ఇంట్లో భోంచేస్తున్నాడు . ..."

"ఏవిటి విశేషం?"

"ఏమీలేదు......వాళ్ళాయన వూళ్లోలేడుకదూ......వీడుంటే కాస్త వూసుపోతుందని పిలిచినట్లుంది .. "

"వాళ్ళాయన వూళ్ళో లేడూ!"

''బెంగుళూర్‌లో ఓ ప్రక్కన రేసులయిపోతుంటే ఆయన ఇక్కడెలా వుండగలడండీ ...''

''మరే.. ఇంకాస్త పులుసు వడ్డించూ...అయినా ఆ ముత్తు కృష్ణయ్యకు అదేం పిచ్చో.....! వెధవ డబ్బుని ఇక్కడ గిండిలో తగలేస్తే చాలదూ? పైఊళ్ళక్కూడా పోవాలా?''

''టాక్సీమీద డబ్బు అంత సులభంగా వచ్చిపడుతుంటే అది ఖర్చవద్దుటండీ ..''

''హుం... పిల్లాజెల్లా లేదుకదా...నాలుగుడబ్బు లొస్తున్నప్పుడు దాచుకోక పారేసుకుంటున్నారు ...మనకేమో వచ్చింది చాలక అప్పులు చేస్తున్నాం ... అదీ తమాషా'' అన్నాడు సుందరయ్య.

పైకితేలిన నీళ్ళకూ, అడుగున వుండిపోయిన మజ్జిగకూ మధ్య వో విధమయిన స్థిర నిశ్చలత తెప్పిద్దామని ప్రయత్నించింది రాజమ్మ ..

....పెద్ద వీధిలోని ఆ పెంకుటింటిముందు తరచుగా పెద్ద కారొకటి ఆగడంచూసి ఆ వీధిలో వాళ్ళెవరూ ముక్కుమీద వేలు వేసుకోరు ఆ కారు . లుంగీపంచమీద కోటు వేసుకుని వెళ్ళే ముత్తుకృష్ణయ్యగారి టాక్సీ అని అందరూ ఎరుగుదురు.

ఆ ఇంట్లో అయిదు గదులలో మూడింటిని ముత్తుకృష్ణయ్య దంపతులు అద్దెకు తీసుకున్నారు. మిగతా రెండు గదులలోనూ రామూవాళ్ళుంటున్నారు.

'తొమ్మిదేళ్ళక్రింద కట్టు బట్టలతో తంజావూరు వదిలాడు ముత్తుకృష్ణన్. మదరాసువచ్చి ఓ హోటల్‌లో పనికి కుదిరాడు. ఆ హోటల్‌కు రోజూ పళనిసెట్టియార్ అనే పెద్ద నగలవ్యాపారి కారులో వచ్చేవాడు. మడతలు మడతలుగా పొంగిన ఆయన ఘన శరీరంమీద చాలాచోట్ల బంగారమూ కెంపులూ మెరిసిపోతుంటే ముత్తు మనసులో ఆశలు విచ్చలవిడిగా రేగిపోయేవి. తను ఎప్పుడు అలాకాగలడు? - ఎప్పుడు? ఎలా? ...ఆయనకు రెండు కార్లున్నాయట......ఓ రేసు గుర్రమూ వుందిట-'అని ఆయన కారు డ్రైవర్ చంద్రన్ చెప్పాడు.

చంద్రన్ పరిచయంతో గిండీలోకి అడుగుపెట్టాడు ముత్తు. అదృష్టానికీ, అది కానిదానికీ అనేక దారులు. అందులో ఒకటి గుర్ర

వ్పందాలు. అయిదేళ్ళ కాలంలో ముత్తు మూడు వేలు సేకరించాడు. మంత్రిగారి బంధువుకు మల్లే అతడిని వరించింది మహాలక్ష్మి. ఆ మూడువేల మొత్తం రెండింత లయింది. ముత్తుకృష్ణ — ముత్తు కృష్ణయ్య అయ్యాడు. సంసారం పెట్టాడు.

ముత్తుకృష్ణయ్య ఓ పాతకారు కొన్నాడు. చంద్రన్‌ని డ్రైవర్‌గా నియమించాడు. టాక్సీ నడిపించాడు. అతడిజీవితం రేసు గుర్రంలా, టాక్సీకారులా దర్బార్‌రాగంలా సాగిపోతూంది. పట్టమ్మ ఒంటినిండా బంగారం వెలిగింది... ముత్తుకృష్ణయ్య దృష్టి ఇంకో కారుమీద పడింది ...

.... ఆ రోజు శివరాత్రి.

రాజమ్మ ఉపవాసం వుంది. వీధిలోనుండి వచ్చాడు రాము. దాహం వేసింది. తిన్నగా వంటింట్లోకి వెళ్ళాడు. బిందెలోనుండి గ్లాసులోకి నీళ్ళు వంచుకుని తాగాడు.

పూజలోనుండి లేచి ఇటు చూసింది రాజమ్మ. కాళికలా అయింది. "చండాలుడా! మడీ ఆచారం అంతా మంట కలిపేస్తా వేం!" రాముచీపు ఫెళ్ళుమంది. చప్పుడువిని పట్టమ్మ అటొచ్చింది.

వీపుని ఎడంచేత్తో రుద్దుకుంటూ అడిగాడు రాము: "మరి— నన్నిప్పుడు ముట్టుకున్నావుకదా—నువ్వు మైలకాలేదూ?"

ఇంకా రెండు పెట్టింది అమ్మ.

రాము కంట నీటిబొట్టు రాలేదు కాని మూడోమనిషి ఎదుట అమ్మ కొట్టినందుకు అవమానం ముంచుకొచ్చింది.

"ఇంకో రెండంటించండి రాజమ్మా!" అంది పట్టమ్మ నవ్వుతూ.

రాముకు కోపంవచ్చింది. పట్టమ్మను వెక్కిరించాడు.

" ...వెవ్వెవ్వెవ్వె.....మా అమ్మ నన్ను కొడితే మీకేం లాభం?... మీకు పిల్లలుంటేగా ఆ బాధతెలియడానికి?"

రాజమ్మ నిశ్చేష్టురాలయింది.

పట్టమ్మ గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగింది.

ఆమె కంట మెరిసిన ముత్యం ఆమె ముక్కు పుడకను కడిగింది. రాత్రి ఆమె నిద్రపోలేదు.

ముత్తుకృష్ణయ్య సికిందరాబాదు వెళ్ళి మూడు రోజులయింది.

"మీకు పిల్లలుంటేగా?"

- ఆ వాక్యం మళ్ళీ మళ్ళీ ఆమెను పొడిచింది. ఆమె మనసుని మెలికలు తిప్పింది. ఆకాశంలోకి ఒక్కసారి, అధఃపాతాళంలోకి మరొక్కసారి విసిరింది.

"మీకు పిల్లలుంటేగా—?"

"రాము చిన్నవాడు ....ఏదో ఆవేశంతో వయసుకు మించిన మాట అన్నాడు .....అయినా వాడన్నమాట ఎంత నిజం!... ఆడ దాని జీవితవనంలో అమృతాన్ని వర్షించేది .....సృష్టి పెట్టే పరీక్షల దివ్య ఫలమయింది మాతృత్వం .... ఆ అనుభూతి ఎంత అపు రూపం! తన అమ్మాయినయితే తా నలా కొట్టేనా.....కొట్టేనా..... ఏమో.....ఆ తియ్యదనం, ఆ బాధ, ఆ జల్లు, ఆ ఉరుము తనకు తెలియదా.....తెలుసు.....తనకు తెలుసు ... తనకే తెలుసు ... కాని ఎవ్వరికీ తెలియదు .....అలనాడు కర్ణుని కన్న కుంతికయినా కడుపులోని చిచ్చు కక్కడానికి కురుక్షేత్ర సమయం వచ్చింది ..... తన కది వస్తుందా..... ఎప్పుడు? ఈ హోదా, ఈ కారు, ఈ గౌర వం, ఈ నగలు ఎందుకొచ్చిన ఏడుపు....."

ఆమెబాధ అమావాస్యగా వెలిగింది. గోదావరిగా పొంగింది. ఆమెలోనే ఇమిడిపోయింది—

మరుసటిరోజు తెల్లవారుజామున ముత్తుకృష్ణయ్య వచ్చాడు.

"ఇంకా రెండు రేసులున్నాయి.....అయినా వచ్చేశాను" అన్నా డతడు. ఓసారి అతడివైపు చూసి వూరుకుంది పట్టమ్మ.

"మొదటి రెండు రోజులలోనూ ఏడువంద లొచ్చాయి."

డబ్బు పోయినప్పుడు చెప్పడం అతడు అలవాటు కాదు.

"చంద్రన్ వచ్చాడా?"

"నిన్నపొద్దున వచ్చాడు."

"ఏమిటి......కారు బాగా పోతూందిటనా?"

"వందా పది తెచ్చిచ్చాడు. మీ రెప్పుడొస్తారో అడిగాడు...." ఏదో వెలితిగా తోచింది ముత్తుకృష్ణయ్యకు. ఆమె బాధ ఏదయినా సరే, సంగీతంలో కరిగిపోగలదని అతడికి తెలుసు.

"సరేలే .... సాయంకాలం 'సెమ్మంగుడి' కచ్చేరివుంది.... వెళ్దామా?"

"నేను రాను."

"పోనీ కారు పంపిస్తాను... నువ్వెళ్ళిరా .. "

ఆమె పలకలేదు......

ఆ సాయంకాలం రాజమ్మ చెప్పింది భర్తతో—

"అబ్బాయి పట్టమ్మతో కచ్చేరికి వెళ్ళాడు "

"కారులోనా?"

"ఆ "

"కారులూ...కచ్చేరీలూ!! ఈ వెధవాయిపని జోరుగావుంది-"

"అవును......మరి......ఏమంటీ .....మరీ......"

"ఏమిటే?" అని గట్టిగా అడిగాడు సుందరయ్య.

"పొద్దుట బియ్యం చెప్పానూ......"

"ఇప్పటికి లేవా?"

"చాలా కొద్దిగావుంటే, గోధుమ రొట్టెలు చేశాను—"

"కాస బియ్యం ఆ మామిని అడిగి పుచ్చుకోక పోయావా?"

"పొద్దున్నుండి ఆయన ఇంట్లోనే వున్నాడు "

"ఓ ..." అని కాళ్ళు కడుక్కోవడానికి వెళ్ళాడు సుందరయ్య. రాజమ్మ లాంతరు వెలిగించింది. అయినా ఆవాటాలో ఇక్కడా అక్కడా చీకటి ఏలుతూనేవుంది. ప్రక్కవాటాలో అరవైవాట్ల బల్బు అమెరికాలా వెలిగిపోతూంది.

రెండేళ్లు గడిచాయి.

రాము ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. పరీక్ష వ్రాశాడు ...కాలేజీ--అని వాడిఆశ. కాదు, ఉద్యోగం—అని వాడి నాన్న అన్నారు. ముత్తుకృష్ణయ్య రెండో కారు కొనలేదు. పట్టుమామి కచ్చేరీలకు వెళుతూనే వుంది....

—ఓ రోజు సాయంకాలం.

నాలుగ్గంటలకు, జ్వరంతో వణికిపోతున్న ముత్తుకృష్ణయ్యని తీసుకొచ్చారు ఇద్దరు....రాము పరుగెత్తుకెళ్ళి డాక్టర్ పాయ్‌ని పిలుచుకొచ్చాడు. ఆయనేదో ఇంజెక్షనిచ్చి, మాత్రలు రాసిచ్చాడు. పొద్దున వస్తానని వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ రాత్రి రాము నిద్రపోయాడు. పట్టుమామి పోలేదు.

పొద్దున ఎనిమిదింటికి కళ్ళు తెరవబోయాడు ముత్తుకృష్ణయ్యా. మంచం ప్రక్కన నిల్చుంది పట్టమ్మ.

మెల్లగా కళ్ళుతెరిచాడు ముత్తుకృష్ణయ్యా. ఆమె గుండె రెపరెపలాడింది.

అతడేదో చెప్పబోయాడు.

ఆమె వంగింది.

హఠాత్తుగా అతడి కళ్ళనుండి వేడినీరు పెల్లుబికింది.

నిర్విణ్ణురాలయింది పట్టమ్మ. వంటింటోకి పరుగెత్తుకెళ్ళి కాఫీ తెచ్చింది.

"ఇది తాగండి....కొస్త బలం వస్తుంది....ఆనక మాట్లాడవచ్చు...." అని అతడి పెదవులకు అందించింది.

అతడు కళ్ళు మూసుకున్నాడు. అతడి చెంపలమీద తడిని చీరె కొంగుతో తుడిచింది పట్టమ్మ. అతడి తలను దువ్వింది.... "మీకేమీ భయంలేదు. ఇంకో నాలుగు రోజుల్లో మూమ్మన బెంగుళూరుకు వెళ్తారు...." అని బలహీనంగా నవ్వింది—బెంగుళూరు ముత్తుకృష్ణయ్యాజీవితానికి అర్థం ఆశయం.

ఆయన తల అడ్డంగా ఊపాడు. కళ్ళతో తనదేహం వైపు చూపాడు....అర్థం కాలే దామెకు....అతడిమీద కప్పివున్న దుప్పటిని తొలగించింది. మంచంమీదవున్న అతడి ఎడమ చేతిని తన చేతిలోకి తీసుకుంది. అతడి చెయ్యి వేడిగా కాలిపోతూ వుంది. మళ్ళీ మంచంమీద వుంచింది....ఆ చెయ్యి నిర్జీవంగా దొర్లింది....

వంకరపోయిన ముత్తుకృష్ణయ్యా పెదవులమధ్యనుండి 'ఓ' అన్న వికృతమయిన అరుపు వచ్చింది.

ఆమెకు తెలిసింది....అతడికి పక్షవాతం వచ్చింది!

ఆ వంకర నోరు, ఆ చచ్చిపోయిన ఎడమచెయ్యి, ఆ కదల్చ లేని కాలు చూడటానికి భయంవేసింది రాముకు. మామి ఇంటి రేడియో పలకడం మానేసింది.... రెండు రోజులలో పట్టుమామి కొత్తవ్యక్తి అయిపోయింది. మునుపటిలా సరదాగా మాట్లాడ్డంలేదు.

నాల్గోరోజు మామి ఇంటికి చాలామంది బంధువులు వచ్చారు. చంద్రన్ రోజూ వస్తున్నాడు. రోజుకు మూడు సార్లు డాక్టర్ వచ్చి పోతున్నాడు.

అయిదవ రోజు రాత్రి.

దీపం వెలుగుతూంది. ముత్తుకృష్ణయ్య అలిసిపోయి మూలు గుతూ నిద్రపోతున్నాడు. బంధువులు ఒకరిద్దరు వరండాలో గురక పెడుతున్నారు.

దీపం దగ్గర కూర్చుని ఉత్తరం రాయసాగింది పట్టమ్మ.

'చిరంజీవి కమలకు—అమ్మ ఆశీస్సులు.

నువ్వు క్షేమంగా వున్నా వనుకుంటాను.

హాస్టల్‌లో మీ—'

ఇంతలో కెవ్వుమన్న రాముకేక వినిపించింది పక్కవాటా నుండి.

—నిద్రలో కెవ్వుమని అరిచాడు రాము. రాజమ్మ ఉలిక్కి పడి లేచి వచ్చి వాడిని లేపింది.

"ఏదో పీడకల వచ్చిందమ్మా—"

అమ్మ మంచి నీళ్ళిచ్చి రాముతలను నిమిరింది.

"అమ్మా, నీ ప్రక్కన పడుకుంటానే!"

రెండు చేతులలోకీ తన అబ్బాయిని తీసుకుంది రాజమ్మ. గడియారం పదకొండు కొట్టింది.

—"అమ్మా, నీప్రక్కన పడుకుంటానే...." అన్నాడు రాము. రాజమ్మది ఎంతటి భాగ్యం! నిట్టూర్చింది పట్టమ్మ. ముత్తు కృష్ణయ్య వైపు చూచింది. అతడి నోటి మూలనుండి అసహ్యంగా చొంగ కారుతూంది. లేచివెళ్ళి తుడిచింది. మళ్ళీ కూచుంది దీపం దగ్గర. ఆమె కళ్ళలో నీళ్ళు నిండాయి...

—మరుసటిరోజు.

పొద్దున రాము భోజనం ముగించి ప్రక్కవీధిలోని రీడింగ్ రూంకి బయలుదేరాడు.

గుమ్మంలో ఒక రిక్షా ఆగింది.

అందులో ఓ నలభై ఏళ్ళ స్త్రీ వుంది. వంగిచూచి రాముని అడిగింది ఆమె..."ఏం నాయనా! ముత్తుకృష్ణయ్యగారి ఇల్లు ఇదేనా?"

మృదువయిన స్వరం, పాలిపోయిన మొహం, చెమటకు తడిసి చెదరిన కుంకుమ, తీక్షణంగా దయతో వున్న చూపు—ఆమెను చూడగానే నమస్కారం పెట్టాలనిపించింది రాముకి—ఎందుకో!

"అవునండీ ఇదే" అన్నాడు రాము. ఆవిడ పెట్టెను దింపి ముత్తుకృష్ణయ్య వాటాదాకా మోసుకెళ్ళాడు. ఆవిడ ఇటూ అటూ చూస్తూ ఏమిటోగా మొహం పెట్టి నడిచింది.

"మామీ, మామీ! మీ ఇంటికి ఎవరో వచ్చారు...."

పట్టమ్మ పరుగెత్తు కొచ్చింది....హఠాత్తుగా నిలిచి పోయింది. ఆ వచ్చినావిడ కూడా ప్రతిమలా నిల్చుండి పోయింది.

వాళ్ళిద్దరూ కూడా ఒక్క నిముషం సేపు ఒకరి నొకరు చూసుకున్నారు.... పట్టుమామి మొహం నుండి ఏవో కిరణాలు ఒక్కొక్కటే రాలి పడిపోతున్నట్లు అనిపించింది రాముకి.

క్రొత్త ఆవిడ దృష్టి పట్టుమామిని దాటి గదిలోకి ప్రసరించింది.

రాముకి అయోమయంగా వుంది.

ఆఖరికి పట్టుమామి పలికింది: "ఇప్పుడే వచ్చారా?"

"ఔను—".

పట్టుమామి ప్రక్కకు జరిగింది.... ఆవిడ చరచర నడిచి వెళ్ళింది.

మళ్ళీ వీధిలోకి వెళ్ళబోయిన రాము ఒక్కనిముషం ఆగాడు. పక్కవాటాలో నుండి భోరుమని ఏడుపు వినిపించింది.... ఆ కొత్తావిడ కాబోలు.... వెనక్కు తిరుగుదా మనుకున్నాడు రాము.... కాని ముందుకు నడిచాడు.

ఆ రాత్రి—

రాము భోజనం అయింది. ఏదో పత్రిక తిరగవేస్తున్నాడు. వాళ్ళనాన్న భోంచేస్తున్నాడు.

"....అన్నట్టు.... ఇందాకా పట్టమ్మ, పెట్టె పడకాతో రిక్షాలో కనిపించిందే....ఆయన కిలా వుండగా ఆవిడ ఏ ఊరు వెళ్తుంది?" అని అడిగాడు సుందరయ్య.

"అవునండీ.... పట్టమ్మ—ఈయన భార్య కాదుట!!—"

"ఆ." అన్న రామునెత్తిన పదివేల పర్వతాలు పడ్డట్లయింది.

"ఏవిఁటీ!!" అనబోయిన సుందరయ్య గొంతుకుఅడ్డంగా వెలక్కాయ పచ్చడి ముద్ద పడింది.

"నమ్మలేకుండా వున్నారు కదూ—నాకూ—ఆవిడ—అదే పొద్దున వచ్చిందే ఆవిడ ఈయన స్వయాన పెళ్ళి చేసుకున్న భార్యట—ఆవిడ చెబుతుంటే అలాగే అనిపించిందండీ...."

"మరి ఇన్ని సంవత్సరాల నుండి ఈవిడ ఎందుకు రాలేదటా?"

"ఈమెను వదిలేసి పట్టమ్మని—అప్పుడామె వితంతువట—తీసుకుని వచ్చేశాట్ట ముత్తుకృష్ణయ్య. మొన్న ఎవరో బంధువులద్వారా ఈయనకిలా పక్షవాతం వచ్చిందని తెలిసిందట.... ఉండబట్టలేక బయలుదేరి వచ్చింది.... ఎంతయినా భర్తకదండీ...."

అమ్మగొంతులోని ఆర్ద్రిత రాముని కొత్తలోకాల్లోకి విసిరింది.

"ఈమె పేరు సీతట!....అదేవిటో ఆపేరున్న వాళ్ళందరికీ కష్టా లెక్కువండీ...."

"హుం....!" అన్నాడు సుందరయ్య.

రాము లేచి వీధిలోకి వెళ్ళాడు.

—పట్టమ్మ పదహారేళ్ళ కూతురు మాయవరం హాస్టల్‌లో వుందనీ, ఆవిషయం ముత్తుకృష్ణయ్యకు ఈ నాటికీ తెలియదనీ, రాజమ్మ చెప్పిన గాథ రాము వినలేదు....

—మూడు రోజుల తర్వాత సుందరయ్యను నెల్లూరు బదిలీ చేశారు....

మద్రాసు విడిచి వచ్చే రోజున సీతమ్మ రాముకి చక్కిలాలు ఇచ్చింది.... "ఆరోజు.... బండి దిగగానే నాపెట్టెను తీసుకొచ్చి పెట్టావు నాయనా! మంచివాడివి—"

తలవంచుకున్నాడు రాము.

"గుర్తుంచుకో నాయనా...." అంది సీతమ్మ కళ్లల్లో తడితో.

"వస్తాను.... మా—మీ....!" అన్నాడు రాము.

సీతమ్మను రాము అలా పిలవడం అదే మొదటిసారి—

* * *

నాలుగేళ్ళ తర్వాత—

బెంగుళూర్ ఫాక్టరీలో రాముకి మూడేళ్ళ సర్వీస్ పూర్తి అయింది—

చిన్నప్పటి బడి మిత్రుడు సీను పెళ్ళి నిమిత్తం పది రోజులు సెలవు పెట్టి మద్రాసు వెళ్ళాడు రాము.

ట్రిప్లికేన్ సింగరాచారి వీధిలో ముహూర్తం అయిపోయింది. ఆ సాయంకాలం మెరీనా బీచివైపు వెళ్దామని బయలుదేరాడు రాము. చినతంబి వీధిలో నడుస్తున్నాడు.

హఠాత్తుగా ఆగిపోయాడు!

కుడివైపు వో పెంకుటింటి అరుగుమీద ఒకాయన కూర్చుని వున్నాడు—చేతిలో ఏదో దినపత్రికలా వుంది దీక్షగా చూస్తున్నాడు. పల్చగా వున్న తెల్లటి క్రాపు—పొడుగాటి నల్లటి విగ్రహం—వంకర నోరు. రాము మనసులో పాత తలుపులు తెరచుకున్నాయి-

అవును.. ఆయనే!

దగ్గరకు వెళ్ళాడు—

"ఏమండీ.... నేను గుర్తున్నానా?" అని అడిగాడు.

ఆయన కళ్ళమీదుగా కుడిచేతిని పెట్టుకుని పరీక్షగా చూశాడు. గడ్డం గోక్కున్నాడు-నేను....మీతోబాటు కాపురం వుండిన రాజమ్మ గారి అబ్బాయి నండీ!"

"ఓ! నువ్వా....నీపేరు రాముకదూ?"

"అవును."

"కూచోవోయ్....ఇలా కూచో...." అని ఆయన కాస్త జరిగాడు. రాము అరుగుమీద కూర్చున్నాడు.

"ఊ!....మీరు ప్రస్తుతం ఏ ఊళ్ళో ఉంటున్నారూ?.... అమ్మ, నాన్న బావున్నారా? నువ్వెక్కడయినా ఉద్యోగం చేస్తున్నావా?"

రాము సంగ్రహంగా అన్నీ చెప్పాడు....ఇంటిలోపలివైపు చూశాడు.

"మామికదూ .... ఇంకో పదినిముషాల్లో వచ్చేస్తుంది" అన్నాడు ముత్తుకృష్ణయ్య.

"—గుడికి వెళ్ళిందా?" అని అడిగాడు రాము. ముత్తు కృష్ణయ్య "ఊ!" అన్నట్లనిపించింది.

కాసేపు తర్వాత సీతమ్మ వచ్చింది. అరనిముషం పరకా యించి చూచింది...."ఏం....రామూ! ఎప్పుడొచ్చావ్ నాయనా.... లోపలికిరా" ఆమెవెంట నడిచాడు రాము.

గదిగొళ్ళెం తీసింది సీతమ్మ. చీరెకొంగులోనుండి రెండు పొట్లాలను తీసి క్రింద ఉంచింది. రాముదృష్టి వాటిమీద వుండడం గమనించి.... "ఇది ఉప్పు నాయనా....ఇవేమో నాకు బార్లీగింజలు" అంది.

"ఏం....మీ ఆరోగ్యం బాగులేదా?"

ఆమె నవ్వింది.

రాము మళ్ళీ అడిగాడు. "ఏం, మందు తీసుకుంటున్నారా?"

"ఆస్పత్రి ఇక్కడికి చాలాదూరం నాయనా....రోజుల్లా అల పిన తర్వాత అంతంత దూరాలు నడవలేను....యాభై యేవడు వస్తుందికదా. ఇలాటివన్నీ ఇహ మామూలే...."

రాము కనుబొమలు ముడుచుకున్నాయి, "మీ టాక్సీలో వెళ్ళి రావచ్చుకదా మామీ?"

ఆమె మళ్ళీ నవ్వింది.

"టాక్సీయా?....మీరు ఊరొదిలిన నెలరోజులకే దాన్ని అమ్మేశామోయ్....ఆడబ్బు డాక్టరుకూ అప్పులకూ సరిపోయింది-"

"టాక్సీని అమ్మేశారా?....మరిప్పుడు .... ఇప్పుడు" ఆమె మెడలోని పసుపు దారాన్ని, ఆమె ముక్కు పుడకగా నిలిచిన పూచిక పుల్లను, ఆమె చేతిమీది రబ్బరు గాజుల్ని అప్పుడు గాని చూడలేదు రాము.

"మీ మామయ్య చెయ్యీ కాలూ అలాగే వుండిపోయాయి.... ఏకర్రనో గోడనో ఊతచేసుకుని అడుగులువేస్తారు—అంతే...."

కళ్ళుమూసుకున్నాడు రాము. ఆగది చీకటిగా, ఇరుకుగా వున్నట్లనిపించింది.

"...అంచేత నేనో ఏడాదినుండి జడ్జి సోమేశ్వర్రావుగారింట్లో వంటకు కుదిరాను. ఓపూట భోజనంపెట్టి నెలకు పాతిక రూపాయ లిస్తున్నారు.

రాము గుండె చీలినట్లయింది...సీతమ్మ ఆ చిరునవ్వు మొహం తోనే ఇంకా చెప్పుకుపోతూంది...

"..ఏదో అలాఅలా దానితోనే సర్దుకుపోతున్నాము. ఆయనకు ఒక్కోసారి ఏదో అదృష్టం కొద్దీ ఆ రేసుల్లో పదీ, ఇరవయీ వస్తుంటాయి...పోతే..రూపాయా, రెండూ పోతుంటాయి..."

"ఇంకా రేసులా?"

"పిచ్చివాడా! ఆయనకు ఆ అలవాటు ఈనాటిది కాదటోయ్ అది ఎన్నటికీ పోదు..."

"వెనకటి రోజుల్లో ఒక హోటల్ పనిమనిషిని టాక్సీ యజమానిగా చేసింది ఆ రేసులేగా" అంది రాము మెదడు.

"అయినా ఆ గుర్రాలూ ఆ గెలుపులూ ఓటములూ తప్ప ఆయనకు మాత్రం జీవితంలో ఎదురుచూడ్డానికి ఏముంది చెప్పు!" అంది సీతమ్మ.

"మామీ!! మీరు—మీరు—" రాముకి మాటలు రాలేదు.. అతడి మొహం వేడిగా బరువుగా అయింది...

"ఇందులో నా ప్రత్యేకతేముంది నాయనా...కష్టాలలోవున్న మనిషి ప్రక్కన వుండడం మనధర్మం....ఆ మనిషి భర్త అయినప్పుడు—అది భార్యకు విధి మాత్రమేకాదు, సంతోషంగా స్వీకరించవలసిన వరంలాంటిది కూడా—"

"మరి సుఖాలో?"

"సుఖాలను ఎవరయినా పంచుకోవచ్చు గదుటోయ్?" అని గూట్లోనుండి చిన్నడబ్బా తీసింది సీతమ్మ. చిన్నకాగితంమీద గుప్పెడుఅటుకులుపోసింది.

"ఇవి తిను నాయనా!"

—కళ్ళల్లోకి వచ్చిన నీటిని విశ్వప్రయత్నంతో ఆపుకున్నాడు రాము....

—అరగంట తర్వాత—

మెరీనా మెత్తటి ఇసుకలో వెనక్కు చేతులానించి కూర్చుని వున్నాడు రాము.

అతడి పాదాలకు పదడుగుల దూరంలో నీలిసముద్రం ఆడు కుంటోంది....కెరటాలు నవ్వినప్పుడల్లా తెల్లటి పళ్ళవరుసలా మెరుస్తూంది పొంగుతున్న నురుగు.

ఆవల, కంటికి ఆనని అవతలి తీరాన, నీరూ నింగీ చేతులు కలిసిన సరిహద్దున—ఎర్రటిముద్దగా ఉదయించాడు చంద్రుడు.

సాగరుడి ఉపరితలం పులకరించి వెండిగా వెలిగింది.

రాము కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

ఓ పెద్ద అల వచ్చి అతడి మోకాలిని తాకింది. ఉలిక్కిపడి లేచాడు రాము.

ఆకాశం, మీద మబ్బులు చేరుతున్నాయి.

రాము ఇటూ అటూ చూచాడు.

జనం చాలా తక్కువయ్యారు. బీచి అంతా కలిసి పోగుచేస్తే పట్టుమని పాతికమంది వుండరేమో....

రాము నవ్వుకున్నాడు.

అదే....వెలుతురు వేళయితే సాగరుడి సంతోషాన్ని పంచుకోడానికి ఎంత మంది వస్తారనీ....!

చీకటమేసరికి ఇళ్ళులేనివాళ్లూ, ఇంకా అలాటివాళ్లూ— ఎవరో కొద్దిమంది తప్ప ఎవ్వరూ వుండరు. ఈ ఇసుకల్లో.

"సుఖాలను ఎవరయినా పంచుకోవచ్చు కదుటోయ్—" అంది సీతామామి.

హఠాత్తుగా ఓ మెరుపు మెరిసింద.

ఎక్కడయినా తలదాచుకొందామని పరుగెత్తాడురాము.

టపటప మంటూ జోరుగా మొదలయింది వర్షం—